

СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ РОЗДРІБНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Н. М. Тягунова, кандидат економічних наук; Л. В. Іржавська

У сучасних умовах торгівля активно впливає на розвиток економіки, ринкових процесів у сфері товарного обертання, сприяє підвищенню конкурентоспроможності господарюючих суб'єктів і задоволенню попиту населення на товари і послуги, поліпшенню якості життя населення.

Протягом останніх років дослідження механізму функціонування споживчого ринку і його ролі в забезпеченні розширеного суспільного відтворення зробили українські вчені: І. Крючкова, С. Лагутін, Л. Лігоненко, І. Лощенюк, А. Мазаракі та ін. При цьому недостатньо глибоко досліджені питання тенденцій сучасного розвитку роздрібною торгівлі в Україні.

Метою статті є висвітлення питань щодо сучасного стану і тенденцій розвитку роздрібною торгівлі в Україні.

Наразі роздрібна торгівля відіграє значну роль в економіці України. 2011 р. характеризується збільшенням обсягу роздрібного товарообігу в Україні. Це зумовлено тим, що українці у своїй більшості змінили свої споживчі переваги, і тепер віддають переваги не рин-

кам, а супер-, гіпер- і іншим підприємствам типу маркет. Найбільш попитом зі всіх існуючих видів магазинів користуються продуктові магазини.

Рівень розвитку роздрібною торгівлі – це найважливіший індикатор, що відображає соціально-економічні процеси, які відбуваються в регіоні, динаміку зміни рівня життя населення.

Статистичні дані й експертні оцінки свідчать про загальний підйом купівельної спроможності, що почався, в усіх сегментах споживчого ринку.

Перетворення соціально-економічних стосунків, що відбуваються в країні, підвищують значимішими послуги роздрібною торгівлі, що зумовило необхідність усебічного вивчення, осмислення нових аспектів їх розвитку.

Ринкові перетворення в економіці істотно впливають на формування ринку послуг і розвиток торгівлі.

Дані, представлені на рис. 1, свідчать про збільшення обсягу роздрібною торгівлі в 2011 р. на 27,3 % порівняно з 2010 р. [1].

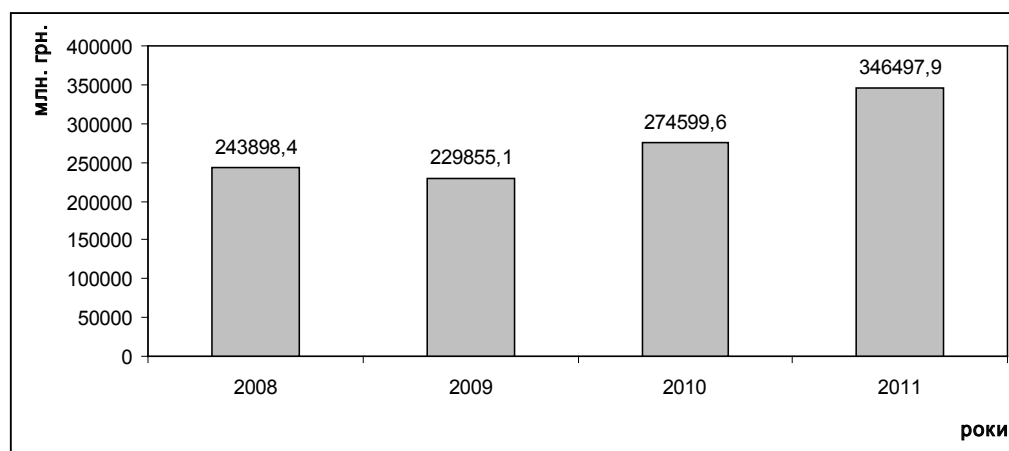

Рис. 1. Динаміка роздрібного товарообороту підприємств торгівлі України за 2008–2011 рр. [6]

Дані Державної служби статистики України свідчать про те, що оборот роздрібною торгівлі в Україні за 2011 р. становив 674723,1 млн грн, що на 144839,9 млн грн більше, ніж у 2010 р. Динаміка зростання обсягів роздрібною торгівлі пов'язана зі зростанням доходів населення. Лідерами за показником обсягу роздрібного товарообігу залишаються м. Київ (85779,4 млн грн) і Донецька (65713,8 млн грн) і Дніпропетровська (51332,2 млн грн) області. Найнижчий обсяг роздрібного товарообігу зафіксований у Тернопільській (9831,7 млн грн),

Кіровоградській (11279,6 млн грн) областях і в м. Севастополі (7735,2 млн грн).

Основні сучасні формати, що забезпечують динамічний розвиток торгівлі, є торгові мережі.

Зростання роздрібного ринку зумовлене розвитком мереж у регіонах. Слід зазначити, що сфера торгівлі впродовж усіх останніх років була однією з найбільш інвестиційно привабливих галузей економіки, що зумовлюється не насиченістю ринку і високою прибутковістю. Рейтинг найбільших торгових мереж в Україні представлений на рис. 2:

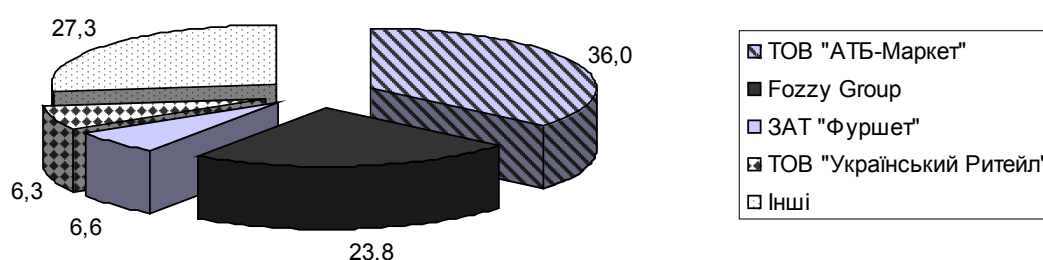

Рис. 2. Частка найбільших торгових мереж, що функціонують в Україні [7]

Аналізуючи рис. 2, можна зробити висновки, що лідерами ринку є чотири продовольчі ритейли – це ТОВ «АТБ-Маркет», Fozzy Group, ЗАТ «Фуршет», ТОВ «Український Ритейл», або 72,7 % ринку.

Безперечним лідером за кількістю відкритих магазинів виявилася компанія «АТБ-маркет» (м. Дніпропетровськ). За минулий рік ця мережа дискаунтерів поповнилася 156 торговельними точками. Головним конкурентом мережі «АТБ» за ознакою «кількість магазинів» залишається компанія «Fozzy Group» (м. Київ), що розвиває мережі супермаркетів «Сільпо», магазинів біля будинку «Фора» і гіпермаркетів «Фоззі».

Розвиток роздрібних торговельних мереж, підвищує значимість застосування цінової стратегії та розширення додаткових послуг. Роздрібні мережі у продовольчій і в непродовольчій торгівлі прагнуть наблизити рівень обслуговування до західноєвропейських стандартів, розширюють торговельний асортимент, забезпечуючи максимальний комфорт для покупця, який зможе придбати все необхідне в одному місці.

Послуги роздрібною торгівлі сприяють структурним перетворенням в економіці, активізації виробництва споживчих товарів, розширенню міжрегіональних і міждержавних господарських зв'язків, розвитку території, роздрібного товарообігу, зростанню доходів суб'єктів ринку, залученню торговельного капіталу, поліпшенню якості життя населення.

Сфера послуг роздрібною торгівлі посідає вагомe місце в економіці та в житті суспільства. Основним напрямом цієї сфери є максимальне задоволення потреб людини не лише у високоякісній продукції, але й у послугах.

Специфіка послуг роздрібною торгівлі полягає в тому, що вони виробляються і споживаються здебільшого одночасно і не підлягають зберіганню. Через це дані послуги зазвичай базуються на прямих контактах між виробниками та споживачами. Тому в торгівлі відбувається певне відособлення послуг від упередметнених товарів, реалізація яких зазвичай пов'язана з торговельним посередництвом і можливостями зберігання.

Підвищення привабливості магазинів можливе не лише за рахунок цінової політики, а й

шляхом збільшення культури обслуговування, надання покупцям найбільш широкого переліку послуг. Це зумовлює суттєве зростання значущості сервісної політики в процесі управління діяльністю торговельного підприємства.

Питома вага послуг у загальному товарообороті торгових мереж із року в рік зростає.

Найбільш популярними послугами для покупців (за статистикою продажів) визнані: фінансові, доступ до мережі Інтернет, фармацевтичні та туристичні послуги, поштовий сервіс, послуги прокату, страхування.

Інтерес до надання послуг почали виявляти й українські оператори. Перелік традиційних послуг цілком відповідає світовим тенденціям: обмін валюти, продаж і прокат відеокасет, продаж телефонних та інтернет-карток, медичних товарів, комп'ютерні ігри, хімчистка та прання одягу. Винятком є туристичні послуги та страхування.

Послуги, як правило, надають незалежні підприємці, що розгортають свою діяльність на орендованих площах. Актуальним завданням є розроблення підприємствами власної орендної політики, визначення переліку прийнятних орендарів, оптимізація їх розташування в торговому залі, обґрунтування ставок орендної плати (які повинні бути диференційованими та враховувати бізнес-ефективність орендаря, який отримує і торговельне підприємство, і орендар).

Не менш цікавою є диверсифікація діяльності торговельного підприємства, створення власної сервісної інфраструктури (структурних підрозділів, що будуть працювати у сфері послуг), що дозволить, з одного боку, підвищити ефективність діяльності підприємства в цілому, а з іншого – забезпечити єдиний стандарт обслуговування.

Постійне підвищення вимог до рівня торговельного обслуговування стимулює розвиток

системи послуг, яка сьогодні має першорядне значення в галузі торгівлі. У ході своєї основної діяльності роздрібні торговельні підприємства забезпечують безперебійну реалізацію товарів, їм не уникнути проблеми організації і постійного вдосконалення системи послуг, необхідної для спрощення процесу роздрібною реалізації і збільшення обсягу товарообігу.

Таким чином, торгівля в Україні і надалі розвиватиметься високими темпами, а отже, і сфера послуг роздрібною торговельною мережі. Навіть негативні тенденції в українській і світовій економіках можуть вплинути лише на плани розширення діяльності, а не на зростання сфери.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мазаракі А. А. Внутрішня торгівля в Україні: економічні умови ефективного розвитку : монографія / Мазаракі А. А. – К. : КНТЕУ, 2006. – 359 с.
2. Гончарук Н. Виключно українське: Український ринок роздрібною торгівлі / Гончарук Н. // *Контракти*. – 2006. – № 44. – С. 34–35.
3. Дідківська Л. І. Тенденції розвитку роздрібних торговельних мереж та їх вплив на конкурентне середовище / Дідківська Л. І. // *Актуальні проблеми Економіки*. – 2006. – № 8. – С. 119–125.
4. Лігоненко Л. О. Роздрібна торгівля України у дзеркалі світових тенденцій розвитку галузі / Лігоненко Л. О. // *Вісник Київського державного торговельно-економічного університету*. – 2005. – № 6. – С. 12–22.
5. Державна служба статистик України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/> – Назва з екрана.
6. Рынок розничной торговли Украины: Текущее состояние и прогнозы развития на вторую половину 2012–2013 гг. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://allretail.ua/topics/32140/> – Назва з екрана.